

Олена Горошкіна

доктор педагогічних наук, професор

Інститут педагогіки НАПН України (м. Київ)

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ В КОНТЕКСТІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Ключові слова: компетентнісний підхід, методична підготовка, майбутні вчителі української мови і літератури,

Проблема вдосконалення методичної підготовки майбутніх учителів належить до таких, що ніколи не втрачають своєї актуальності. Останнім часом українська школа переживає період докорінного переосмислення освітньої парадигми, що зумовлено соціальним замовленням на формування всебічно розвиненої особистості, здатної реалізувати свій творчий потенціал у динамічних соціально-економічних умовах. Сучасний учитель має бути готовий до розвитку в учнів тих здібностей, умінь і навичок, які потрібні їм та суспільству, зокрема лідерських якостей, комунікативних умінь, умінь ефективно працювати з динамічними інформаційними потоками (знаходити, сортувати, відбирати, застосовувати інформацію) – складників предметних і ключових компетентностей. Упродовж шкільного навчання необхідно сформувати соціально активного громадянина-патріота своєї держави, здатного до самореалізації самовдосконалення, саморозвитку. На це й спрямований компетентнісний підхід, стимулом до реалізації в освітньому процесі якого стала зміна концептуального положення з «освіта на все життя» на «освіта для життя».

Окремі аспекти проблеми методичної підготовки вчителя української мови і літератури до реалізації компетентного підходу в освітньому процесі порушено в студіях З. Бакум, О. Горошкіної, С. Карамана, М. Пентилюк та ін. (розроблення програм і підручників з методики навчання української мови), Н. Голуб (рекомендації щодо впровадження компетентнісного підходу в ліцеях) О. Копусь (лінгводидактичні засади магістерської підготовки студентів-філологів), А. Нікітіної (методика опанування технологій педагогічного дискурсу), Л. Овсієнко (навчання лінгвістики тексту майбутніх учителів української мови і літератури на засадах компетентнісного підходу), А. Попович (наукове обґрунтування, розроблення й експериментальна перевірка методичної системи навчання стилістики майбутніх учителів української мови і літератури) та ін., проте виникла необхідність пошуку оптимальних шляхів підвищення ефективності методичної

підготовки майбутніх учителів української мови й літератури, що має глибокий соціальний смисл в умовах розвитку українського суспільства й реалізації освітніх перетворень.

У дослідженні використано такі методи: теоретичний аналіз наукової літератури з порушеної проблеми, що дав змогу систематизувати й узагальнити навчально-методичні ідеї з проблеми впровадження компетентнісного підходу в освітній процес середніх і вищих закладів освіти; анкетування, узагальнення педагогічного досвіду вчителів-предметників, що сприяло виокремленню й обґрунтуванню ефективних шляхів методичної підготовки студентів.

Чинною програмою визначено мету навчання української мови в школі як «підготовку компетентного мовця, національно свідомої, духовно багатой мовної особистості» [1]. Однак, як свідчить практика, система методичної підготовки майбутніх учителів у вишах зберігає традиційні ознаки, її характеризує ЗУНівський, а не компетентнісний підхід. Напрацьований не одним поколінням викладачів досвід зводиться до підготовки вчителя, який зможе транслювати учням навчальну інформацію, перевіряти рівень її засвоєння і застосування, а не педагога-майстра, здатного створювати розвивальне освітнє середовище як провідну умову становлення особистості учня.

У цьому аспекті й конкретизуємо проблему, що, на нашу думку, потребує якнайшвидшого вирішення. Традиційно вважалося, що лінгводидактика дає відповідь на низку запитань: «для чого навчати?», «чого навчати?», «як навчати?», «як контролювати засвоєне?». Про це свідчить аналіз змісту підручників і посібників з методики навчання української мови. Нам видається, що сьогодні необхідно цей перелік доповнити надзвичайно важливим запитанням: «кого навчати?», оскільки головним стає не навчальний предмет, а особистість, яку формуємо засобами того чи того предмета. Учитель має допомогти учневі в розвитку його індивідуальних здібностей, пізнанні своїх сильних і слабких сторін. З огляду на це необхідно ознайомити майбутніх учителів з особливостями ціннісно-емоційного і творчого розвитку здобувачів освіти.

Анкетування вчителів-словесників засвідчує, що формування предметних і ключових компетентностей учнів передбачає обов'язкове оновлення змісту навчання, що відбито в оновленій редакції шкільних програм, а також застосування форм, методів, прийомів і засобів навчання. Майбутні вчителі мають усвідомити, що зміст навчання динамічний, важливо на заняттях з методики виробити в них уміння критично аналізувати програми, пропонувати шляхи вдосконалення змісту компетентнісного навчання української мови.

Література

1. Українська мова. 10-11 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень стандарту. URL: <https://osvita.ua/school/program/program-10-11/58800/>.